

Pădurea

**INSTRUCȚIUNI
DE FOLOSIRE**

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Pădurea

**INSTRUCȚIUNI
DE FOLOSIRE**

Peter

Wohlleben

Traducere din germană de

Paul Slayter Grigoriu

PUBLICA

EXTRA

Titlul original al acestei cărți este:
GEBRAUCHSANWEISUNG FÜR DEN WALD
de PETER WOHLLEBEN

© 2017 by Piper Verlag GmbH, München/Berlin
© Publica, 2018, pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WOHLLEBEN, PETER
Pădurea : instrucțiuni de folosire / Peter Wohlleben ; trad. din germană de Paul Slayer Grigoriu. - București : Publica, 2018
Conține bibliografie
ISBN 978-606-722-310-1

I. Slayer Grigoriu, Paul (trad.)

58

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV: Bogdan Ungureanu

COPERTĂ: Alexe Popescu

CORECTORI: Elena Bițu, Liliana Duță

DTP: Dragoș Tudor

CUPRINS

- 7 Instrucțiuni de folosire pentru pădure?
- 11 De-a dreptul
- 21 Căutarea de urme
- 31 Observarea animalelor
- 41 În ciuperci!
- 49 Proaspăt spălat și înțepat
- 57 Alarmă de căpușe
- 65 Norocul vânătorului
- 79 Pericol fin ca pulberea
- 89 Salutări de la Scufița Roșie
- 105 Ghid fără praf al speciilor
- 119 E dragoste adevărată?
- 129 Mic dicționar german – industrie silvică
- 135 Băieții care taie lemne

- 153 Fulgere și tunete
- 159 Povestea cu cioburile de sticlă
- 163 Fără ceas și busolă
- 169 Supraviețuirea în pădure
- 183 Când pădurarul devine cioclu
- 195 E voie?
- 201 Drum de noapte
- 211 Ținuta oficială
- 217 Pădurea de la noi de acasă
- 225 Plimbare prin pădure în februarie
- 229 Plimbare prin pădure în mai
- 235 Plimbare prin pădure în august
- 239 Plimbare prin pădure în noiembrie
- 243 Cu copiii la drum
- 251 În încheiere
- 253 Note

Instrucțiuni de folosire pentru pădure?

7

Când cei de la editura Piper m-au întrebat dacă nu vreau să scriu niște instrucțiuni de folosire pentru pădure, m-am entuziasmat pe loc. Iubesc pădurea și pădurea a jucat un rol crucial în cea mai mare parte a vieții mele. Și asta deși, din punct de vedere profesional, am ajuns la ea dintr-o întâmplare. De fapt voiam să studiez biologia, pentru că, la fel ca mulți absolvenți de liceu din zilele noastre, nu știam prea bine cum să-mi transpun în practică dragostea pentru natură. Mama mea a dat în ziar peste un mic anunț al administrației silvicele de stat din landul Renania Palatinat: se căutau candidați pentru un ciclu de studii în domeniul administrativ. Mi-am depus candidatura, am fost acceptat și mi-am petrecut patru ani în stagii și amfiteatre.

Ce am descoperit ulterior în practică nu avea nicio legătură cu visele mele. Lucrările cu cele mai grele utilaje, care distrugeau solul pădurii, nu erau decât vârful aisbergului. Utilizarea insecticidelor de contact, defrișările sau tăierea celor mai bătrâni copaci (fagii bătrâni, pe care îi

Respectiv (iubesc atât de mult), toate acestea mă înstrăinau încetul cu încetul. În anii de studiu învățasem că aceste lucruri se fac pentru menținerea unor păduri sănătoase. Un lucru care vouă poate vi se pare curios este crezut până astăzi de mii de studenți care îl aud de la profesorii lor. Înstrăinarea s-a transformat în respingere și nu știam cum voi putea lucra zeci de ani cu această viziune.

∞ Dar în 1991 am găsit în comunitatea Hüttel din munții Eifel un proprietar de pădure care voia la rândul său să acționeze ecologic. Împreună am pus pe picioare o administrație forestieră compusă în parte din rezervație, în parte din parcele folosite cu precauție. Și, un lucru foarte important: am dorit să implicăm cât se poate de mult populația locală. În acest scop am pus la dispoziția oamenilor o serie de activități. Antrenamentele pentru supraviețuire și construcția de colibe din bușteni au fost cele mai dure, cele mai multe activități erau însă tururi ghidate în minunata lume a arborilor. Am fost întrebat adesea unde se poate citi ceva despre toate aceste lucruri. Singurul meu răspuns a fost o ridicare din umeri, pentru că nu cunoșteam scrieri pe acest subiect. Cum soția mea tot trăgea de mine să scriu măcar câteva cuvinte pentru vizitatori, am pus, în timpul unui concediu în Laponia, un tur tipic pe hârtie. Am trimis manuscrisul la mai multe edituri și i-am spus soției mele: „Dacă până la sfârșitul anului nu se arată nimeni interesat, înseamnă că nu știu să scriu.”

Însă lucrurile au evoluat altfel, după cum puteți observa, și a început să-mi placă această extindere a activităților mele. Acum pot să trezesc entuziasmul mult mai

Respect pentru multor oameni pentru pădure, pentru că, după părerea mea, aceasta este încă mult prea puțin folosită. Nu pentru industria lemnului, nu, aceea exagerează deja masiv. Este vorba despre aventurile mici și mari care așteaptă printre copaci să fie trăite. Și pentru asta nu trebuie să faceți decât un singur lucru: să mergeți pe jos în pădure.

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

De-a dreptul

Recunoașteți următoarea situație? Ești în pădure cu mai mulți copii și deodată se face gălăgie. Ori joacă prinsa, ori descoperă un animaluț și își strigă bucuria sau pur și simplu țipă de plăcere. Mustrarea adulților urmează pe loc, ca un reflex: „Ssst, nu mai țipa așa!”

De ce? Chiar îi deranjează pe cerbi și pe căprioare gălăgia oamenilor? În principiu animalele sălbatice le place liniștea, dar nu pentru că sunt sensibile la zgomot. Când furtuna vuieste peste vârfuri sau ploaia torențială cade cu zgomot, nu mai pot auzi alte sunete. Nici pe cele făcute de lupii sau râșii care se apropie, iar asta poate să le pună cerbilor și căprioarelor viața în pericol. De aceea le place vremea fără vânt, uscată, când pot să deslușească de la distanță orice pas sub care trosnește o crenguță.

În schimb, gălăgia făcută de oameni nu le deranjează pe animale, pentru că nu umple deodată toată pădurea, ci se aude dintr-o singură direcție. În același timp, mamiferele mari știu că cel mai mare dușman al lor nu este în expediție de pradă: pentru că și asta suntem

Respectiv noi, oamenii, sub forma vânătorilor. Chiar dacă lupii și râșii au început să reapară în locurile noastre, colegii lor umani în haine verzi de camuflaj sunt de mii de ori mai numeroși. Nu-i de mirare că frica animalelor sălbatice se concentrează în special pe bipezi. Dacă ne plimbăm cântând pe drumuri de pădure sau vorbim tare, le semnalăm celorlalte făpturi că nu suntem la vânătoare. Asta se aplică și pentru pisicile sălbatice, foarte fricoase. Și ele au fost vâdate, pentru că se credea că sfâșie cerbi. Cerbi? Pisica sălbatică nu este înrudită cu cea domestică, dar îi seamănă până la minime diferențe de mărime. Vi-l imaginați pe „tigrul” de pe sobă mâncând un șoricar? Are dinții mult prea scurți și nu poate deschide atât de mult botul încât să prindă animale atât de mari. Cu toate acestea, timp de secole între vânători a circulat acest zvon, așa că prădătorul tărcat a fost urmărit fără milă. Nu este de mirare că a ajuns așa fricos.

12

Dar, ca și în cazul altor specii, nici pisicile sălbatice nu-i socotesc periculoși pe oamenii care se plimbă zgomotoși prin pădure. Odată, în ianuarie, mergeam cu un grup de vizitatori în pădurea de fagi înzăpezită din zona mea. Călătorii au vrut să vadă crângul liniștii, o pădure-cimitir. După ce am stat pe acolo o oră, am luat-o înapoi spre parcare când mi-am dat seama că-mi uitasem rucsacul sub un copac. Stagiarul care mă însoțea s-a oferit să se întoarcă după el. Când a reapărut într-un târziu, după 15 minute, era foarte agitat. Văzuse o pisică sălbatică traversând pașnică drumul. În mod evident animalul așteptase în preajmă până când trupa binedispusă și comunicativă părăsise vechea pădure. Un lucru

asemănător mi s-a întâmplat anul următor, la aceeași parcare de lângă crângul liniștii. Stăteam de vorbă cu un prieten, sprijinit de mașina mea de teren, când am văzut deodată o pisică sălbatică cum traversa liniștită drumul dinspre o porțiune de pădure către alta. Strada aflată în apropiere nu părea să o deranjeze, ceea ce dovedește că îi este mai degrabă frică de oamenii tăcuți, care stau la pândă prin lăstari. Așadar, concluzia este următoarea: gălăgia făcută în pădure nu deranjează pe nimeni, cu atât mai puțin gălăgia făcută de copii. Sau nu, mă corectez – nu le deranjează pe animalele sălbatice, ci mai degrabă pe unii adulți.

A străbate locurile în lung și-n lat, de-a dreptul, aduce o boare de libertate fără margini, iar aici te găndești cel mai adesea la alte țări. Îmi plac peisajele fără oameni din sud-vestul Statelor Unite, nu pentru că aș fi mizantrop, nu, m-au cucerit întinderile nesfârșite. Dacă în Europa privirea se oprește cel mai adesea la stâlpi de înaltă tensiune, autostrăzi sau așezări omenești, în New Mexico, Arizona sau Utah, ochiul plutește fără opreliști peste păduri și munți.

Doar ochiul, nimic mai mult. Pentru că în cele mai multe cazuri drumul care trece dincolo de șoselele publice este închis, în parte la propriu. Astfel, la o drumeție prin sud-vest am fost însoțiți peste tot de garduri, care înăbușeau în fașă sentimentul de libertate, de-a stânga și de-a dreapta drumului, pe sute de kilometri. Adesea locurile îngradite nu erau decât stâncă și nisip – ca și cum cineva ar lua ceva de acolo! Terenurile proprietate privată (și sunt foarte multe acolo) nu sunt accesibile

Respectiv pentru public, și peste tot apar panouri care să-ți amintească acest lucru.

14

Abia când m-am întors în Germania am înțeles pe deplin câte posibilități are aici cel care vizitează pădurea. Nu doar toate drumurile sunt accesibile, ci întreaga suprafață. Așa că oricând vreți să vă aventurați prin lăstăriș – poftiți, vă rog! Nimeni nu vă poate opri, dacă nu cumva nu sunteți într-una dintre puținele regiuni cu statut special. Rezervațiile naturale, parcurile naționale și micile păduri protejate au anumite limitări, adică nu aveți voie să părăsiți traseele marcate. Dar cum asemenea suprafețe nu reprezintă decât o mică parte din suprafețele împădurite și, în plus, există peste tot avertismente, în mod normal nu aveți cum să vă înșelați. Alte excepții sunt zonele proaspăt-împădurite cu puieți, cu atât mai mult cu cât sunt îngrădite. Chiar dacă uneori ești tentat să sari gardul și s-o tai de-a dreptul: mai bine ocolești.

O ultimă zonă tabu sunt porțiunile unde se taie copacii. Acolo unde vuiesc fierăstraiele electrice sau mugesc secerătoarele, ești în pericol de moarte. Copacii care se prăbușesc, cu lungimi de până la 40 de metri, sunt greu de urmărit, în plus adesea tufișurile blochează vederea vizitatorilor. De aceea pe drumurile de pădure sunt panouri de avertizare încă de la sute de metri distanță de suprafața de tăiere sau o bandă roșu cu alb blochează accesul. Dar cea mai mare parte a pădurilor nu are asemenea restricții, deci vă puteți aventura până unde vreți. Acest lucru este valabil doar pentru cei care merg pe jos. Bicicliștii și călăreții trebuie să rămână pe drum, iar pentru celelalte mijloace de transport pădurea este de regulă complet închisă.

Cele mai potrivite sunt pădurile mai dese de foioase. Aici, de cele mai multe ori, pe pământ nu cresc tufe mici și nu ești deranjat nici de ramurile de pe trunchiuri. Lucrurile stau cu totul altfel în pădurile de conifere, mai ales dacă arborii au fost plantați aproape unul de altul. Atunci ramurile joase moarte ale molizilor, pinilor și brazilor Douglas se încolăcesc ca niște brațe și blochează trecerea. În asemenea regiuni am mers uneori și cu spatele, ca să pot să străpung viguros ramurile. Așa crengile nu te plesnesc peste față și nu-ți intră în ochi. Pădurile de foioase sunt mult mai pașnice. Dacă sub copaci vedeți iarbă, este bine să oocoliți. Roua dimineții sau apa de ploaie rămasă vă pătrund imediat prin încălțări și nici măcar membranele speciale nu opresc pe termen lung umezeala în asemenea zone.

Murele sunt adesea o provocare. Nu fructele, sigur că nu, dar adesea veți da doar peste plante cățărătoare fără fructe. Acestea se încâlcesc și formează uneori baraje înalte de câțiva metri. Dacă vreți să traversați un asemenea teren, ideea este să mergeți ca barza. Călcați cârcelul cel mai înalt cu piciorul, sprijiniți-vă pe acesta și călcați cu celălalt următorul cârcel. Arată amuzant, dar de obicei nu se uită nimeni la voi. Dacă vă grăbiți sau nu vreți să înaintați așa de greoi, puteți să rămâneți imediat de-a dreptul prinși într-un cârcel. Ca în cazul unui lasou care se închide, vă va fi din ce în ce mai greu să scăpați de îmbrățișarea nedorită și adesea următorul pas se încheie cu o cădere în spini – au!

Pericolul de cădere apare și pe teren înclinat. Nu pentru că nu v-ați putea ține cum trebuie pe picioare, nu, pericolul se ascunde sub frunze sau sub zăpadă. Sunt

Respecrengile moarteș a căror scoarță a putrezit. Cel mai adesea sunt așezate în pantă, deci de sus în jos. Dacă puneți piciorul pe o asemenea creangă, alunecați la vale ca pe un tobogan. Mi s-a întâmplat și mie adesea, deși ar fi trebuit să știu. Când îmi dau seama pe ce am călcat, de multe ori e prea târziu. Mă clatin, dau din brațe și mă prăbușesc într-o parte. Zonele abrupte ar trebui eventual ocolite dacă vremea e umedă. O metodă bună de a te mișca pe munte este să urmezi cărările animalelor. Cum animalele au aceleași probleme ca și noi, merg adesea doar pe cărări bătătorite, deci drepte. Sunt înguste, adesea doar de 30 de centimetri, dar suficiente pentru a merge în siguranță. Pe versanții mai lungi de obicei asemenea cărări merg paralel, așa că dacă vreți să coborâți sau să cotiți, mergeți pur și simplu cu două-trei cărări mai jos și apoi puteți continua în siguranță pe urmele animalelor.

16

Dacă ați ajuns în vale, adesea urmează traversarea unei ape. Până acum încălțările sunt uscate și așa ar trebui să și rămână. Deci cei mai mulți drumeți încearcă să sară de pe un mal pe altul. Pare foarte simplu, în fond micile cursuri de apă nu sunt de cele mai multe ori mai late de un metru. Oricine ar trebui să poată sări. Dar asta nu înseamnă că ajungi pe teren uscat. Pârâiele drepte, ale căror maluri sunt netede, le umezesc subteran, așa că apar mici zone mlăștinoase. Deci săritura vă duce adesea în mocirla care, umedă și rece, se scurge apoi în încălțări. Cum puteți evita acest lucru?

În primul rând ar trebui să căutați un loc unde malurile pârâului sunt un pic mai abrupte. Aici există șanse mari ca sub mal să fie multe pietre. Aveți șanse mai mari

Respect ca încălțările să rămână curate și picioarele uscate și

dacă pășiți în apropierea copacilor, pentru că rădăcinile sunt ca un covoraș. Și cel mai simplu este, dacă pârâul nu este mai adânc decât înălțimea încălțărilor și se văd în el pietre, să pășiți cu curaj în apă. De-a lungul timpului aceste pietre au fost clătite de mâl și de regulă sunt la fel de bine înfipite în pământ ca pavajul dintr-o zonă pietonală – bine, nu tot timpul, pentru că uneori sunt un pic alunecoase. În drumurile pe care le-am făcut în zona mea nu mi s-a întâmplat niciodată să mă cufund în albia pârâului, de multe ori însă în terasamentul moale. Singurul pericol mărunț este să te înșeli în privința adâncimii, dar și în acest caz te uzi, însă nu te murdărești.

Noroiul și bălțile sunt mereu o problemă când vremea e proastă. Sigur că încălțările sunt făcute pentru condiții grele, dar cui îi place să stea să curețe pielea plină de noroi dacă nu e nevoie? Asta ca să nu mai spunem că, dacă vă cufundați prea mult, o parte din ciorbă riscă să intre în încălțăminte. De aceea, ideea este să reduci presiunea pantofului măbind suprafața de călcare. Asta se poate face de pildă cu crengile căzute. Dacă puneți piciorul pe ele, greutatea vi se distribuie pe o suprafață mai mare – dar fiți atenți ca lemnul să nu fie prea putred. Altfel face „crac” și tot vă treziți cu un etaj mai jos.

Nu peste tot sunt crengi, mult mai răspândite sunt smocurile de iarbă. Fiecare pernuță de acest fel iese ca o insulă din noroi și este uimitor de stabilă. Dacă mergeți de pe o insulă pe alta, ajungeți cu picioarele uscate pe partea cealaltă. Acest lucru este însă valabil doar pentru pâraiele adevărate, nicidecum pentru mlaștini. Acolo

Respectiv peticele de iarbă stau pe bucăți de mușchi ca niște bureți și sunt din ce în ce mai instabile pe măsură ce înaintați.

Și dacă nu vreți s-o tăiați de-a dreptul? Mersul prin vreascuri și lăstăriș nu are numai avantaje. Dacă sunteți în doi și vreți să stați de vorbă, nu se recomandă să ieșiți de pe drum. Cum adesea potecile sunt foarte înguste, ajungi repede să mergi în șir indian și drumeția redevine repede monosilabică. Și este recomandat să păstrați o anumită distanță între voi, din cauza eventualelor crengi care ar putea ricoșa în spate; ceea ce face conversația și mai dificilă.

Și, în plus – de ce drumurile ar trebui să fie plictisitoare? Există multe lucruri pe care le poți descoperi. De pildă urmele unor utilaje grele. Sigur că poți să te superi foarte tare când te plimbi prin păduri unde s-au tăiat de curând copaci și cele mai frumoase drumuri sunt cufundate în noroi. Păi asta nu e lipsă de bun-simț, ca drumeții să trebuiască să meargă în mâl până la glezne doar pentru că industria forestieră exploatează fără scrupule lemnul? Eu înțeleg bine ambele părți, și pe proprietarii pădurilor. Pentru că, cu câteva excepții, drumurile au fost construite doar pentru ca buștenii tăiați să poată fi transportați cu camionul la cea mai apropiată fabrică de cherestea. Nu poți să-ți permiți să ții seama și de cei care vor să se relaxeze, iar pentru un utilaj greu chiar și pistele înnoroiate sunt bune. Mai demult nu se tăiau copaci decât iarna și nu erau transportați decât când vremea era uscată sau geroasă. Dar în vremurile schimbărilor climatice, anotimpul rece este cel mai adesea doar ploios, cu temperaturi peste punctul de îngheț.

În zona mea apar din această cauză tot mai multe situații în care nu există decât pierzători. Adesea oprim transportul de lemne încă din toamnă, când vremea e permanent cenușie și toate drumurile se înmoaie. Speranța noastră de a avea măcar câteva zile de ger, care să facă traseele să înghețe, nu se împlinește decât rar. Între timp, buștenii tăiați sunt din ce în ce mai afectați de ciuperci, iar cumpărătorul se teme pe bună dreptate de efecte financiare negative. Marfa trebuie transportată cel târziu în martie, ca să nu se strice de tot, iar atunci unii bușteni stau deja de șase luni în pădure. Drumurile devin mlăștinoase și trebuie recondiționate cu cheltuieli mari.

Adesea, vizitatorii îmi povestesc cum în alte păduri activitățile din timpul liber le sunt întrerupte brutal. De multe ori este vorba despre niște domni mai în vârstă îmbrăcați în verde, care se apleacă pe ferestrele mașinilor de teren și le spun ce este interzis. Dacă nu sunteți sigur, cereți-le pentru început să vă arate legitimația. De regulă nu au așa ceva, pentru că sunt supraveghetori de vânătoare. Sunt asistenți care-i dau o mână de ajutor celui cu autorizație de vânătoare în zonă. Cartonul verde cu inscripția „Protecția vânatului” care se lăfăie pe parbriz pare oficial. Dar oricine poate să și-l comande de pe internet și să și-l pună în mașină, la fel ca în cazul cartoanelor cu „Agricultură”, „Silvicultură” și altele asemenea. Nu spun decât că persoana respectivă are voie să meargă cu mașina pe drumurile forestiere. Oficiale sunt doar cartoanele cu inscripțiile „Forestier” sau „Administrație silvică”, cu stema orașului, respectiv a landului. În aceste mașini sunt forestieri, care pot și trebuie să se legitimeze

Respecta atare. Cel mai adesea însă, colegii nu-i controlează pe drumeți, ci se țin decent deoparte.

Altfel stă situația cu mulți dintre vânători. Pe aceștia îi deranjează când stau seara la punctul de observație și așteaptă animalele, iar un drumeț întârziat cu câinele (eventual liber) mai trece prin preajmă. Atunci acțiunea le este zădărnicită și este de înțeles că sunt supărați când coboară. Însă organizarea unui soi de acțiune polițienească împotriva „intrușilor” este pur și simplu ilegală. Dar cine se apucă să-l contrazică pe un om furios și înarmat? Așa că, pentru orice eventualitate, e mai bine să rețineți numărul de înmatriculare al mașinii și să vă retrageți. Dacă atacul verbal a fost prea dur și pe deasupra celălalt mai avea și pușca pe umăr (sau a luat-o chiar în mână), aveți posibilitatea să-l reclamați pentru amenințare.

Căutarea de urme

Mă bucur de două ori când ninge: pe de o parte îmi plac iernile adevărate, în care pot pași cu cizme grele prin splendoarea albă, pe de altă parte pot lămuri atunci multe mistere. Cel puțin pe cele legate de animale, pentru că acum lasă urme vizibile. Totuși nicio ninsoare nu seamănă cu alta. Deosebit de productivă este sosirea iernii. Atunci animalele nu sunt încă pe „modul frig” și se plimbă încă mult mai mult decât în perioadele de îngheț prelungit. Cel mai bine este să vă începeți expediția de cercetare de dimineață, pentru că adesea soarele amiezii topește urmele sau un vânt aspru le acoperă cu cristale de gheață, făcându-le greu de găsit. Luați-vă aparatul și fotografiați toate descoperirile, ca să le puteți desluși acasă, la căldură, cu ajutorul unei cărți sau al unei pagini web.

În jumătatea călduroasă a anului, mătul fin de pe drumurile bătătorite sau de lângă ele este deosebit de productiv. Aici etichetele și copitele se imprimă ca un sigiliu în ceară. Eventual puteți stabili în mare cât timp s-a scurs de la trecerea respectivului animal. Decisive sunt

Respectiv ultimele plozi. Spală urmele sau măcar erodează contururile clare, astfel încât identificarea nu mai poate fi decât aproximativă. Dacă de pildă a plouat alaltăieri și descoperiți o urmă clară de cerb, animalul a trecut pe acolo cu cel mult două zile în urmă.

22 Foarte pasionant este să găsești urme de lup. Prima mea descoperire de acest fel a fost în noroiul uscat al unui drum din Suedia. Eram cu familia în zona de frontieră cu Norvegia, cu canoaa. Canoe și urme de lup? Pentru că acest traseu acvatic trecea printr-un lanț de lacuri, între ele erau necesare așa-numite „portaje”. Canoaa este descărcată, scoasă din apă și fixată pe un dispozitiv cu două roți. Bagajele sunt puse la loc și apoi trebuie să mergi kilometri întregi pe drumuri tăcute de pădure prin zona deluroasă.

Pauzele necesare din timpul acestui chin, cu privirile ostenite îndreptate în jos, ne-au dezvăluit primele urme adevărate de lup. În această regiune îndepărtată nu existau drumeți, în schimb aici se afla pe atunci cea mai mare populație de lupi din Suedia. Ne-am simțit foarte privilegiați și am împins canoaa cu energii reînnoite către următorul curs de apă.

De ce am pomenit de drumeți? Adesea aceștia au câini cu ei, și căutarea de urme devine în acest caz complicată. Câinii și lupii sunt rude apropiate, iar urmele foarte asemănătoare. Nici măcar eu nu fac mereu deosebirea între un câine mare și un lup. Sigur că există puncte de reper, iar acestea sunt cel mai adesea informațiile disponibile. Cum peste tot seara vânătorii stau în punctele lor de observație, prezența unui lup este anunțată

imediat și cel târziu a doua zi apar în presă. Urmele de lupi din zonele unde nu este confirmată prezența animalului le aparțin mai degrabă rudelor lor domestice. În regiunile cu lupi merită să privești mai îndeaproape. Spre deosebire de câini, lupii nu se abat într-o parte sau alta, ceea ce înseamnă că urmele lor se văd în linie dreaptă. În plus, animalele calcă cu labelle din spate în urmele celor din față. Ca să fiți siguri, uitați-vă și la stânga și la dreapta urmelor: în cazul vremii umede, dacă urmele sunt de câine, ar trebui să se vadă și urmele stăpânilor.

Dacă găsiți excremente, deosebirea lup / câine este mai evidentă. Animalul domestic este hrănit cel mai adesea din conservă sau din pungă, iar ce elimină are din această cauză o culoare maro uniformă. În schimb la lupi puteți vedea ce animale au mâncat. Resturile albe de oase sunt amestecate cu păr de animal, adesea negru, de la mistreți. În caz că nu sunteți sigur puteți să puneți excrementele într-o pungă de plastic și să le trimiteți celui mai apropiat specialist în lupi, care le poate trimite la rândul lui la analize.

Al doilea mare prădător, râsul, are urme în privința cărora nu există îndoială. Așa niște urme mari de pisică sunt inconfundabile. Eventual vă puteți ajuta de simetrie: urmele de câine și de lup sunt simetrice, dacă le desparti prin mijloc (între degetele mijlocii), la râși imaginea e strâmbă. În plus, la felinele mari nu se văd decât rar urmele ghearelor, în timp ce lupul și compania își imprimă cel mai adesea ghearele (sau, mai corect: unghiile) în noroi. Dacă aveți pisică, aceasta vă poate ajuta la identificare, dacă prin împrejurimi hălăduiește vreun râs. Astfel,

Respe
 un coleg din pădurile din Palatinat mi-a povestit că mîța
 lui nu mai are curajul să iasă din momentul în care în
 zonă își face apariția ruda ei mai mare. Acesta ar fi un
 indicator sigur.

24 Dacă urmele de rîs și de lup reprezintă lozul cel
 mare, urmele de vulpe sunt mai degrabă premiul de
 consolare. Și totuși puteți învăța diferența dintre ele
 și urmele mai mici de câine, pentru că vulpea aleargă
 aproximativ la fel cu fratele ei sălbatic mai mare. Merge
 neabătută, deci lasă în urmă o linie lungă și dreaptă de
 amprente. Spre deosebire de câini, pernuțele din spate
 nu se potrivesc perfect cu cele din față, ceea ce face ca
 urmele să fie mai lungi.

Prezența vulpilor este dezvăluită și de construcții.
 Acestea nu apar lângă drum, dar dacă sunteți în cău-
 tare de ciuperci prin lăstăriș aveți șansa să dați peste o
 asemenea vizuină. De obicei este vorba despre mai multe
 intrări sau ieșiri, săpate în terasament. Vă puteți da sea-
 ma dacă sunt folosite după urmele proaspete și absența
 vegetației din pământul scos la suprafață.

Mai este cineva care poate folosi această locuință –
 bursucul. Este greu să faci deosebirea dacă nu există
 urme de pași (cu urme e ușor; urmele de bursuc sunt
 ca niște urme mici de urs cu ghearele în față). Bursucii
 sapă mai mult decât vulpile și depozitează o cantitate
 corespunzătoare de pământ în fața construcției, în care
 se poate vedea un jgheab, format de intrarea și ieșirea pe
 același traseu. În acest jgheab se găsește uneori materi-
 al de tapițat, care urmează să facă ulterior locuința mai
 confortabilă. Spre deosebire de vulpi, care defechează

Respect peste tot, bursucii își construiesc toalete în toată regula.

Aici își îngroapă treaba mare, și se simte. Și nu doar atât: mai pun și marcaje olfactive, pentru a-și delimita zona. Deci un miros pregnant trădează mai degrabă prezența unui bursuc. Ca lucrurile să fie și mai complicate, de multe ori în același sistem de peșteri locuiesc în același timp mai multe animale: bursuci, vulpi și câini enot. Și chiar dacă nu puteți identifica locuitorii, este o descoperire fascinantă, pentru că asemenea construcții pot fi folosite timp de secole și sunt deci la fel de vechi precum casele de lemn din orașele noastre.

Urmele de pași, excrementele și locuințele sunt doar o parte din indiciile existente. Mistreții, de pildă, arată clar unde s-au tăvălit. După baie reconfortantă în noroi (în care uneori se vede chiar urma animalului întins), se freacă de anumiți arbori. În timpul procesului nu se desprinde doar crusta, ci și peri, care rămân în crăpăturile scoarței. Pe drumul spre acești arbori, de pe animalele ude cad picături de culoarea argilei pe vegetație, și arată, ca în cazul lui Hänsel și Gretel, pe unde au mers.

Există și semne mai subtile ale trecerii unor animale. Primăvara, între fagii bătrâni apare jirul. Răsadul cu frunzele abia răsărite arată ca un fluture mic, care-și desfășoară precaut aripile. Uneori din pământ iese un snop întreg. Dar cum este posibil? Jirul este greu și cade, indiferent cum bate vântul, vertical sub arborele-mamă. Din punct de vedere pur statistic, ar trebui să germineze ordonat în jurul trunchiului. Bine, două sau trei fructe ar putea să cadă în același loc, dar zece sau chiar mai multe? Nu, nu este vorba despre întâmplare, ci despre

Respectiv, aș spune că este mai des, despre șoareci. Aici își adună rezervele pentru iarnă, ca să se poată ospăta confortabil sub stratul de zăpadă din semințele oleaginoase. Deci buchetul de răsaduri este adesea semnul unei mici drame: se vede că în timpul iernii a trecut pe aici o vulpe înfometată și a savurat șoricelul harnic. Rezervele micii rozătoare au rămas părăsite în pământ și astfel au încolțit primăvara. Sigur că lucrurile pot fi văzute și altfel: vulpea a eliberat embrionii copacului de dușman și le-a asigurat astfel supraviețuirea.

26

Tot cu arborii au treabă și ciocănitorele. În primul rând își construiesc scorburile în trunchiuri, și în niciun caz doar în cele putrede. Cine-și dorește o locuință instabilă? Nu, adesea sunt alese exemplarele perfect sănătoase, și pentru ca lemnul să nu le dea prea multe dureri de cap, dăltuirea are loc în mai multe etape. În pauze, care adesea durează și câteva luni, ciupercile ocupă șantierul și, prin procese de descompunere, fac lemnul sfărâmicios. Însă ciocănitorele au și alte nevoi. De pildă, primăvara le place să sugă sucurile arborilor, cu conținut de zahăr. În acest scop fac, de preferință pe stejarii tineri, rânduri de aproximativ zece centimetri de găuri mici în scoarță. Și aici ling sucurile care se scurg. Copacului acest lucru nu-i produce nicio pagubă, dar rămâne pentru zeci de ani cu un fel de cicatrice decorative pe scoarță.

Mai puțin dureros este atunci când păsările caută insecte. Pentru că acestea invadează doar copacii morți sau atât de bolnavi încât nu mai au mult. Vara, în sezonul de vârf al gândacilor de scoarță, ciocănitorele arată clar ce arbori au probleme. Peste tot unde sub scoarță

Respectiv se înghesuie larve albe suculente (urmașii gândacilor), păsările toacă și scormonesc până când prind cea mai mare parte a acestor delicatese. În timpul acestui festin, scoarța se desprinde pe suprafețe mari și lemnul lucios și deschis la culoare vă arată de la depărtare faptul că arborele a fost invadat de insecte.

Dar și trunchiurile moarte, care putrezesc lent pe pământ în lumina amurgului, sunt atractive pentru ciocănitoare. Peste o mie de specii de insecte își depun aici ouăle. Larvele palide se hrănesc adesea ani de zile din substanța lemnoasă în descompunere, până să iasă la iveală și să exploreze lumea timp de câteva săptămâni sub formă de gândaci. Această „cămară a ciocănitorelor” poate fi descoperită foarte ușor iarna. Acum furnicile nu mai umblă și insectele zburătoare hibernează, ascunse sub scoarța desfrunzită. La nevoie, ciocănitorele se servesc de lemnul mort și scot din el fășii lungi și deschise la culoare. După ce sapă adânc ajung la larvele pline de proteine, care le răsplătesc pentru munca grea. Se vede unde s-a săpat mai mult, după părțile de lemn mort mărunțite și fărâmițate de pe pământ.

Următoarea categorie de urme poate fi numită, mai corect, resturi, și o mică întâmplare de la casa din pădure mi-a amintit că și pentru acestea este nevoie de instrucțiuni de folosire. Stăteam întins pe canapea în pauza de prânz și tocmai luam o mușcătură din sandviciul cu brânză când privirea mi-a rătăcit pe fereastră și a rămas fixată pe fulgii de zăpadă. Cădeau lin pe pământ – prea lin. Când m-am uitat mai atent, de fapt era puf. M-am ridicat și m-am dus la fereastră. Sursa penelor s-a arătat

Respectiv: imediat: era o gaiță care tocmai jumulea frumos un pițigoai, ca să-i savureze carnea.

8 Asemenea mici tragedii se petrec des sub bolta de frunze a arborilor: între animale există mulți vânători de păsări. De pildă, veverițele, jderii și vulpile, ca să nu pomenim decât câteva dintre mamiferele în cauză. Chiar și între păsări există cele din familia corvidae, adică coțofenele, gaițele, ciorile și corbii, pe lângă specii de bufnițe ca bufnița maro sau huhurezul și păsările de pradă ca șoimul și uliile păsărari. O jumulire tipică poate fi identificată după colecția de pene care se află adesea pe un ciot. Se pare că și animalele preferă să-și facă munca de măcelari pe mese. Ce specie anume și-a făcut aici de lucru e imposibil de determinat, dar puteți să vă dați seama dacă a fost un mamifer sau o pasăre. Pentru că acestea din urmă nu au dinți, iar dacă o vulpe rupe pur și simplu în dinți partea dură a unei pene, păsările o scot cu totul. Acolo unde a prins ciocul, se vede adesea o creștură sau o răsucitură.

Dar căutarea de urme poate fi organizată și cu totul altfel. Ce-ar fi dacă nu ați căuta urme de animale, ci de oameni? În fond, acestea sunt semnele pe care le puteți găsi cel mai des la o plimbare prin pădure. Și e distractiv să te joci un pic de-a detectivul. Să luăm de pildă bălțile. Sunt foarte potrivite pentru a vedea când a trecut pe drum ultimul vehicul. Dacă apa este încă tulbure, mașina trebuie să fi trecut în aceeași zi, adesea cu mai puțin de o oră în urmă. O urmă simplă de cauciuc indică trecerea unei mașini de teren, una dublă – pe a unui camion cu lemne. Dacă amprenta este lată și grosolană, pe aici a

Respect p trecut o mașină de secerat, care fie a tăiat copacii, fie i-a transportat. Din această perspectivă este interesant să cercetezi urmele altor oameni.

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Observarea animalelor

Trebuie să recunoaștem: să vezi doar copaci poate să devină, mai devreme sau mai târziu, un pic monoton. Și chiar și cea mai interesantă căutare de urme devine la un moment dat cam fadă. Adevărata savoare a plimbării prin pădure este observarea animalelor. Aici se aplică o regulă de fier: cu cât este mai mare animalul, cu atât mai rare vor fi vizionările. Și asta din două motive. Animalele mai mari au nevoie de un habitat mai extins. Un râs hălăduiește pe 50 de kilometri pătrați, în timp ce unei pisici sălbatice îi ajung între cinci și zece. Unei vulpi îi trebuie mai puțin de un kilometru pătrat, iar un cerb se descurcă cu 0,02. După cum vedeți, carnivorele au zone mai mari decât erbivorele. La animalele mai mici lucrurile funcționează, mutatis mutandis, la fel, dar la o scară mult mai mică. Păianjenii de pildă, care vânează și ei alte animale, locuiesc până la o sută împreună într-o pădure intactă – pe un singur metru pătrat!¹ Deci dacă stați întins în frunzele moi și catifelate de toamnă, aveți o mulțime de vecini. Iar acești păianjeni vor să captureze